

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΠΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΣΤΑ ΟΜΗΡΙΚΑ ΕΠΗ

- ΕΠΙΚΗ** → Έπος → σημαίνει « λόγος »
→ 5ος αι. π.Χ. : αφηγηματικό ποίημα σε δακτυλικό εξάμετρο (— υ υ)
ΠΟΙΗΣΗ → Περιεχόμενο : Μυθολογικό – Διδακτικό – Φιλοσοφικό – Άλλο περιεχόμενο
→ Αρχές : οι πρώτοι Έλληνες (γύρω 2000 π.Χ.)
→ Μυκηναϊκά χρόνια (17ος – 12ος αι.) : **Αοιδοί** (αείδω / άδω = τραγουδώ)
→ Γεωμετρικά χρόνια (11ος – 8ος αι. π.Χ.) : **α)** εποχή μεγάλης ανάπτυξης επικής ποίησης
β) παρακμή μυκηναϊκών κέντρων
γ) μετανάστευση – Α΄ελληνικός αποικισμός στα νησιά Αιγαίου και Μικρασία
δ) τραγούδια : νοσταλγία – νέες περιπέτειες
→ **Ηρωικό έπος** : *Μιλά για κατορθώματα ηρώων του παρελθόντος, κατορθώματα θεών ή συνδυάζει δράση ηρώων με δράση θεών (έργα ανδρών τε θεων τε)*

- **Γνωρίσματα Επικής Ποίησης** → Μιλά για ένα μακρινό παρελθόν (φαντάζει ιδανικό)
→ Εξέφραζε αντιλήψεις και συναισθήματα κοινωνίας **όχι** του ποιητή
Δημιουργήματα συλλογικά σαν τα Δημοτικά Τραγούδια. Αρχικά δε θεωρούνταν και δεν ήταν συνθέσεις ενός επώνυμου ποιητή
→ **Θεόπνευστο έργο** : Αοιδοί πίστευαν ότι κάποιος θεός τους ενέπνεε ⇒ προσπαθούν να τον ευχαριστήσουν, *δε δείχνουν ενδιαφέρον να μας γνωρίσουν το όνομά τους*
→ **Γλώσσα** : Ιωνική διάλεκτος ανάμεικτη με πολλά Αιολικά στοιχεία : Γλώσσα κατανοητή από όλο τον ελληνικό κόσμο
→ **Τραγουδούσαν με συνοδεία φόρμιγγας / κιθάρας** (Σελ. 13, 474) σε συμπόσια στα παλάτια βασιλιάδων ή σπίτια ευγενών, σε δημόσιους χώρους π.χ. αγορά σε γιορτές ή αγώνες

- **Σύνθεση και Εκτέλεση Επών** → **Αοιδοί** : 1) Ιδιαίτερο ταλέντο
2) Κατείχαν ειδικές τεχνικές : έτοιμες λύσεις (*Παράδοση*)
Επαναλαμβανόμενο υλικό : λέξεις, φράσεις, σίχοι, ενέργειες
3) Ικανότητα να *απομνημονεύει*, να *ανασυνθέτει* δημιουργικά και να *αυτοσχεδιάζει*
4) **Νέοι αοιδοί** : μάθαιναν κοντά σε φτασμένο δάσκαλο, συντεχνίες αοιδών

- Ο ΕΠΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ** → **Αοιδοί** : με τα τραγούδια τους *συστηματοποίησαν* το ηρωικό παρελθόν και έφτιαξαν το γενεαλογικό δέντρο των ηρώων συνδέοντας τους τοπικούς και φυλετικούς ήρωες σε μια *κοινή παράδοση* για όλο τον ελληνισμό. *Για αρχαίους ήταν Ιστορία*
→ **Παλιά έπη** : έφτιασαν σε εμάς σε *περιλήψεις, αποσπάσματα, τίτλοι επών*
Αργοναυτικός κύκλος – Θηβαϊκός κύκλος – Τρωικός κύκλος
→ **Κύκλια** → **Έπη** → **Παράδοση** : ορισμένα έπη συναποτελούν ένα ευρύτερο επικό κύκλο : αφήγηση σε χρονογραφική σειρά : από ένωση Ουρανού – Γης μέχρι θάνατο Οδυσσέα (Σελ. 15) → **Πρώτο** από τα κύκλια η « Τιτανομαχία », μετά 3 έπη του Θηβαϊκού κύκλου και 6 του Τρωικού κύκλου (πρώτο έπος τα « Κύπρια » τελευταίο η « Τηλεγονία »)

- ΤΑ ΟΜΗΡΙΚΑ ΕΠΗ ΚΑΙ Η ΙΣΤΟΡΙΑ** → **Σώθηκαν ολόκληρα μόνο 2 έπη Ομήρου** : **α) Ιλιάδα** (από 11ιο – 15693 σίχοι)
β) Οδύσεια (νόστος Οδυσσέα – 12110 σίχοι)
γ) Εξαιρετική ποιότητα, περίπλοκη πλοκή, μεγάλο μέγεθος
δ) Έργα β΄μισού 8ου αι. π.Χ. Μιλούν για εποχή Τρωικού Πολέμου (12ος αι.)
→ **Λάθος** να αντιμετωπίσουμε ομηρικά έπη ως ιστορική πηγή – **Ποιητής** δεν ξέρει καλά μυκηναϊκή εποχή ⇒ πληροφορίες για εποχή σύνθεσης (υλικά, έθιμα, θεσμοί, νεότερες αντιλήψεις)
→ Πληροφορίες ποιητικά επεξεργασμένες ⇒ **Σκοπός να τέρψουν**

- ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ** : 1) Τι ξέρετε για το έπος και ιδιαίτερα το ηρωικό έπος ;
2) Ποια τα γνωρίσματα της επικής ποίησης ;
3) Τι ξέρετε για τους αοιδούς, τη σύνθεση και εκτέλεση των επών ;
4) Ποια έπη σώθηκαν ολόκληρα, ποιος ο ποιητής, πότε γράφτηκαν και σε ποια εποχή αναφέρονται ;
5) Ποια η σχέση των ομηρικών επών με την ιστορία ;

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΠΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΣΤΑ ΟΜΗΡΙΚΑ ΕΠΗ (2)

ΤΟ ΟΜΗΡΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

- Ερωτήματα και Απόψεις φιλολόγων
- Σημερινή θέση : 1) Ιλιάδα και Οδύσσεια οφείλουν πολλά σε παλιότερα επικά ποιήματα και αντλούν το υλικό από προφορική λαϊκή δημιουργία αιώνων. Όχι απομιμήσεις ή συνενώσεις
- 2) Ιλιάδα και Οδύσσεια : προσωπική δημιουργία ΕΝΟΣ ποιητή, όχι αναγκαστικά του ίδιου
- 3) Ποιητής : α) είχε πίσω του μακρά παράδοση – γενιές αιδών
 β) έτοιμη γενεαλογία ηρώων – πλούσια μυθολογία
 γ) έτοιμο υλικό (επαναλαμβανόμενες λέξεις, φράσεις, στίχους, ενέργειες) – κανόνες της τέχνης του
 δ) ευκαιρία να επεξεργάζεται και να βελτιώνει το έργο του κάθε φορά που το παρουσίαζε σε κοινό
 ε) Νέα Γραφή : Φωνητικό αλφάβητο : σύνθεση των επών με βοήθεια της γραφής
 στ) Έπη συντέθηκαν κατά βάση προφορικά – Προορίζονταν να ακουστούν ΟΧΙ να διαβαστούν

- ΟΙ → Τέλη 8ου αι. π.Χ. τέλη Γεωμετρικής αρχής Αρχαϊκής τελειώνει η δημιουργική περίοδος επικής ποίησης
- ΡΑΨΩΔΟΙ → Ήσιόδος : Διδακτικό έπος
- ΚΑΙ Ο ΟΜΗΡΟΣ →

Ο Μ Ο Ι Ο Τ Η Τ Ε Σ – Δ Ι Α Φ Ο Ρ Ε Σ

<u>Α Ο Ι Δ Ο Ι</u>	<u>Ρ Α Ψ Ω Δ Ο Ι</u>
1) Συνθέτουν τα τραγούδια τους. Τραγουδούν δικές τους συνθέσεις είτε άλλων	1) Δε δημιουργούν νέα δικά τους έργα. Απομνημόνευαν και απαγγέλλαν παλιότερα έπη κυρίως τα ομηρικά
2) Τραγουδούν με μουσική υπόκρουση φόρμιγγας / κιθάρας	2) Απαγγέλλουν με ρυθμό. Κρατούν ραβδί σύμβολο εξουσίας δασμένης από θεούς (εικ.Σελ.18)
3) Οργανωμένοι σε συντεχνίες	3) Οργανωμένοι σε συντεχνίες
4) Ζουν στην αυλή κάποιου βασιλιά, τραγουδούν σε συμπόσια στα παλάτια βασιλιάδων ή στα σπίτια ευγενών, σε δημόσιους χώρους όπως αγορά σε γιορτές ή αγώνες	4) Ταξιδεύουν από τόπο σε τόπο για να απαγγείλουν τα έπη στις γιορτές Ραψωδικοί Αγώνες

- Όμηρος : 1) Ταξιδιώτης – Ποιητής- πήρε μέρος σε ραψωδικούς αγώνες – από πρώτους που έπιασε ραβδί
 2) Παράδοση ότι ήταν τυφλός - απίθανο
 3) Καταγωγή : Επτά πόλεις μάρνανται (ερίζουν με λόγια) σοφόν διά ρίζαν Ομήρου : Σμύρνη, Χίος, Κολοφών, Ιθάκη, Πύλος, Άργος, Αθήναι
Θεωρείται Ίωνας (Σμύρνη ή Χίος)
- Καταγραφή επών : Αθήνα 8ος αι. π.Χ. : Πρωτοβουλία νομοθέτη Σόλωνα ή τυράννου Πεισιστράτου ή γιου του Ίππαρχου. Γραπτό κείμενο δέσμιε ραψωδούς που απαγγέλλαν στα Παναθήναια
- Άλλα έργα Ομήρου : α) Αποδίδονται ορισμένα από τα κύκλια π.χ. « Θηβαΐς », « Κύπρια »
 β) 33 « Ομηρικοί Ύμνοι »
 γ) 2 κωμικά έργα : « Μαργίτης » : αντί-ήρωας
 « Βατραχομομαχία »

Η ΑΞΙΑ ΤΩΝ ΟΜΗΡΙΚΩΝ ΕΠΩΝ

(Σελ.430)
 (Κείμενα)

- Αξία : λογοτεχνική – παιδαγωγική – απόλαυση – μάθημα (εκπαίδευση παιδιών)
- Πλάτωνας : « ως τήν Ελλάδα πεπαίδευκεν ουτος ο ποιητής »
- Αρχαίοι Έλληνες με Όμηρο γνώριζαν Ιστορία – Θρησκεία – Πρότυπα στους ήρωες. Διδαχές στα λόγια Ομήρου – γνώριζε ανθρώπινη φύση
- Εμπνεύστηκαν όλοι οι ποιητές αρχαιότητας, καλλιτέχνες γλυπτικής, ζωγραφικής, αγγειογραφίας, μικροτεχνίας (Σελ.22,25,462)
- Έμπνευση μέχρι και σήμερα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΠΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΣΤΑ ΟΜΗΡΙΚΑ ΕΠΗ (3)

Η ΟΔΥΣΣΕΙΑ

- Όνομά της από όνομα κεντρικού ήρωα Οδυσσέα : από τους αρχηγούς τρωικής εκστρατείας
- Θέμα : 1) **Αναζήτηση** του Οδυσσέα από το γιο του Τηλέμαχο
2) Ο **Νόστος** του Οδυσσέα στην πατρίδα του Ιθάκη
3) **Αγώνας** να ξανακερδίσει το θρόνο και την Πηνελόπη τη γυναίκα του που διεκδικούσαν πολλά αρχοντόπουλα από γύρω νησιά (**Εκδίκηση**)
- Αφηγηματικές → **Τηλεμάχεια**
Ενότητες → **Φαιακίδα**
→ **Μνηστηροφονία**
- Πηγές α) Ηρωική παράδοση, λαϊκές μυθιστορίες που μιλούσαν για γυρισμό ξενιτεμένων
Θεματογραφία Παραμύθια ναυτικών για άγνωστους τόπους και λαούς και φοβερά τέρατα
β) Ποιητής μιλά για : απλό άνθρωπο, καθημερινή ζωή, αγάπη για πατρίδα, ερωτική πίστη, φιλία, αγάπη για ζωή, ανθρωπιά, ευγένεια, ομορφιά, δύναμη του ανθρώπου να τα καταφέρνει μπροστά στις δυσκολίες ζωής, να ξεπερνά κινδύνους χάρη στις ανθρώπινες αρετές και ικανότητες
- Ζηνόδοτος ο Εφέσιος (325-260 π.Χ.) : Αλεξανδρινός γραμματικός χώρισε την Ιλιάδα και Οδύσσεια σε 24 άνισες ραψωδίες. Οδύσσεια με μικρό γράμμα κάθε ραψωδία, Ιλιάδα με μεγάλα.
Κάθε ραψωδία και τίτλο

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΦΗΓΗΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ ΜΕ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΗ ΣΕΙΡΑ (ΣΕΛ.23)

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- 1) Ποιες οι διαφορές αοιδών – ραψωδών ;
- 2) Ποια είναι τα βασικά θέματα της Οδύσσειας και ποιες οι αφηγηματικές ενότητες;
- 3) Να αποδώσετε το περιεχόμενο της Οδύσσειας με δικά σας λόγια μέχρι 12 γραμμές.
- 4) Να διαβάσετε την περίληψη της ραψωδίας α σελ.30 και τα σχόλια α1-25 σελ.35-36.